

П. Ю. Саух

«БУТИ ЛАУРЕАТОМ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА — ВЕЛИКА ЧЕСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

Вельмишановні Голово і члени журі, високодостойне товариство!

Бути лауреатом премії імені Івана Огієнка — велика честь і відповідальність. Для мене це радість, бо відчувати на собі печать високого імені, його життєдайного духу — це почесно й додає сил на Шляху, що веде до Храму.

Історія знає багато прикладів самовідданого служіння народові, відібраних нею ж для вічності. Серед них — життя і творчість митрополита Іларіона — совісті нації, які стали для нас живильним джерелом глибоких почуттів, чистого сумління і Непокоею думки. Глибинний за змістом і сильним за своїм пізнавальним та виховним зарядом духовний спадок Огієнка-Іларіона особливо потрібен сучасній Україні, де «вікові наші рани» ще не загоїлася, а «бій за українську державність» усе ще триває. Не дивлячись на те, що ми перестали бути тими, ким були..., на жаль, так і не стали тими, ким маємо бути. Непослідовність і ситуативний характер усього, що відбувається за роки незалежності, не дозволяє Україні стати країною, яка знає, чого хоче. Трансформації нашого духу не витримують випробування національним буттям.

Сьогодні ми народжуємось як нація, як народ, починаємо усвідомлювати себе в етнічному багатоголоссі світу. Усе це, як постійно підкреслював І. Огієнко, неможливе без певної перспективи бачення, без оцінки історії, бо вона не чиясь, об'єктивно бездушна, а власна, переповнена емоціями, точками зору, білими, чорними, а то й кривавими плямами. Те, що Україна впродовж століть не мала, за деякими винятками, свого погляду на власну історію, за останні роки підкреслювалося досить часто. Але чи готові ми тепер незаангажовано подивитися і сприйняти свій історичний поступ? Чи здатні ми відродити нашу пам'ять, очистивши її від безпам'ятства та ідеологічного схематизму? Чи готові ми до сприйняття та засвоєння тієї історичної спадщини, що стала доступною у наш час? Вісімнадцятий рік існує незалежна Україна, а ці та інші питання продовжують стояти німим докором нашому національному сумлінню. Ми продовжуємо боротися зі своєю історією, а отже, і зі своєю пам'яттю. Як і колись, намагаємось знайти, а ще краще дочекатись від владного перста вказівки на єдино правильний кут зору, єдино правильне бачення нашої історії.

Історичний досвід минулого, переконливо довів Іван Огієнко, це досягнення і прорахунки наших предків, його належить покласти в підмурівок розвитку народу. Забувати або нехтувати ним означає зводити будівлю нашого майбутнього на піску. Іншими словами, визнати себе випадковими подорожніми на стежках світової історії, які не знають, навщо прийшли у світ, для чого живуть і чого повинні досягти.

Історія органічно пов'язана з пам'яттю, яка долає невпинний час, долає забуття. В цьому непересічна культурна значущість пам'яті. Безпам'ятство — це невдячність перед минулим і безвідповідальність перед майбутнім. Щоб не помилятися в майбутньому, ми повинні пам'ятати про свої помилки в минулому. Необхідно любити своє минуле і пишатися ним, а не постійно переоцінювати його на догоду мінливим суб'єктивним інтересам чи амбіціям. Цінуючи минуле, ми повинні розуміти, що не обов'язково безпосередньо відтворювати його форми, аби відчувти гордість за діяння своїх предків. Безвідповідальність породжується відсутністю усвідомлення того, що ніщо не минає безслідно, все зберігається в людській пам'яті. Пам'ять, помножена на моральну оцінку, породжує совість як внутрішню самокритику. Якщо немає пам'яті, то немає оцінки, а отже, немає й совісті. Історична пам'ять народу формує моральний клімат, у якому він живе, в якому кожен з нас повниться добром чи злом.

Доглибниною інтенцією всього життя і творчої діяльності Івана Огієнка були саме ці принципи: до минулого — вдячність, до сьогодення — активна дія, до майбутнього — відповідальність, які стали й моїм життєвим імперативом.

Щиро дякую журі, Комітету з Огієнківської премії за високу оцінку мого історіософського і просвітницького доробку і обіцяю бути гідним імені огієнківського лауреата.

Михайло Пасічник

СТАЮ ВИЩИМ

Не на мавзолейні плити,
Не на площу осяйну, —
Лину до Митрополита
Я на прощу головну!

Щастям сповнююсь по вінця,
Суть свою розпізнаю
І вже вищим українцем
Тут, в Брусилові, стою.

22.04.2009 р.

м. Житомир